

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-688-1-7>

**PROTECTION OF THE RIGHTS OF A LIMITED LIABILITY
COMPANY PARTICIPANT INFRINGED DURING THE SALE
OF A SHARE IN THE AUTHORIZED CAPITAL**

**ЗАХИСТ ПРАВ УЧАСНИКА ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ, ПОРУШЕНИХ ПІД ЧАС ПРОДАЖУ
ЧАСТКИ У СТАТУТНОМУ КАПІТАЛІ**

Yarymovych U. V.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Civil Law and Procedure
Ivan Franko National University
of Lviv Lviv, Ukraine*

Яримович У. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
та процесу Львівський національний
університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Протягом останніх років цивільне законодавство України активно оновлюється з метою його гармонізації із правом Європейського Союзу. Водночас окремі його положення залишаються недосконалыми, а подекуди взагалі ускладнюють процес захисту прав учасників цивільних правовідносин.

Зокрема, стаття 20 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. встановлює переважне право учасника товариства на придбання частки (частини частки) іншого учасника товариства, що продається третій особі. Порядок реалізації цього права регулюється ч. 3 цієї статті. Так, учасник товариства, який має намір продати свою частку (частину частки) третій особі, зобов'язаний письмово повідомити про це інших учасників товариства та поінформувати про ціну та розмір частки, що відчужується, інші умови такого продажу. Якщо жоден з учасників товариства протягом 30 днів з дати отримання повідомлення про намір учасника продати частку (частину частки) не повідомив письмово учасника, який продає частку (частину частки), про намір скористатися своїм переважним правом, вважається, що такий учасник товариства надав свою згоду на 31 день з дати отримання повідомлення, і така частка (частина частки) може бути відчужена третій особі на умовах, які були повідомлені учасникам товариства [1].

Частина 4 встановлює обов'язок укласти договір купівлі-продажу запропонованої до продажу частки (частини частки) між учасниками протягом одного місяця, якщо учасник товариства, який має намір

продати свою частку (частину частки) третій особі, отримав від іншого учасника письмову заяву про намір скористатися своїм переважним правом [1].

Закон передбачає два види порушень прав учасника товариства з обмеженою відповідальністю, які можуть бути допущені під час продажу іншим учасником своєї частки у статутному капіталі:

1) порушення переважного права на придбання частки (частини частки);

2) ухилення продавця від укладення договору купівлі-продажу.

Під порушенням переважного права законодавець розуміє недотримання порядку, встановленого частиною 3 ст. 20 Закону, зокрема: неповідомлення учасника про намір продати частку та всі умови продажу письмово, а також недотримання 30-денного строку, встановленого для повідомлення про намір скористатися переважним правом. Способом захисту в такій ситуації є переведення на учасника прав і обов'язків покупця частки (частини частки) (ч. 5 ст. 20) [1].

Під ухиленням продавця від укладення договору купівлі-продажу слід розуміти порушення ч. 4 ст. 20 Закону. В такому випадку законодавець передбачив спеціальний спосіб захисту – визнання договору купівлі-продажу частки (її частини) укладеним на запропонованих продавцем умовах (абз. 2 ч. 4 ст. 20) [1].

У другому випадку (порушення ч. 4 ст. 20 Закону) видається, що законодавець надто ускладнив процедуру. Так, відповідно до ч. 1 ст. 640 ЦК України, договір є укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції. «Пропозиція укласти договір має містити істотні умови договору і виражати намір особи, яка її зробила, вважати себе зобов'язаною у разі її прийняття (абз. 2 ч. 1 ст. 641 ЦК України) [2]». Письмове повідомлення інших учасників товариства про намір продати частку, яке містить інформацію про ціну та розмір частки, що відчувається, а також інші умови такого продажу, і є офертою. Водночас письмове повідомлення учасника про намір скористатися своїм переважним правом є акцептом такої пропозиції. Таким чином, договір є укладеним з моменту отримання учасником, який має намір продати частку, повідомлення про намір іншого учасника скористатися переважним правом.

Відповідно до ч. 1 ст. 207 ЦК України, правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони, або надсилалися ними до інформаційно-комунікаційної системи, що використовується сторонами [2]. Обмін письмовими повідомленнями про намір продати частку і про

намір скористатися своїм переважним правом на її придбання є варіантом дотримання письмової форми договору. Тому видається, що встановлення в ч. 4 ст. 20 Закону додаткового обов'язку укласти відповідний договір протягом місяця є недоцільним, оскільки такий договір вже є укладеним. І хоч пунктом 10 ч. 4 ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань» від 15.05.2003 р. передбачено, що для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у тому числі змін до установчих документів юридичної особи, подається, зокрема, примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) договору про передачу частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи, ця норма не зобов'язує подавати такий договір виключно у вигляді єдиного документа [3].

Видається доцільним укладати такий договір додатково лише в тому разі, коли своїм переважним правом скористаються кілька учасників товариства. Відповідно до ч. 2 ст. 20 Закону, вони придбавають частку (частину частки) пропорційно до розміру належних їм часток у статутному капіталі товариства [1]. В такій ситуації істотні умови договору щодо конкретного розміру частини частки, яку придбаває кожен із учасників, що скористався переважним правом, а також відповідної їй ціни треба погоджувати окремо, оскільки ці умови залежать від кількості таких учасників. В такому випадку відмова чи ухилення від укладення договору купівлі-продажу частки є порушенням обов'язку його укласти, а захист прав учасників можливий шляхом визнання відповідного договору укладеним на запропонованих умовах. Такі умови, виходячи з кількості претендентів на частку, повинні бути визначені в позовній заяві і в рішенні суду.

Якщо ж бажання скористатися переважним правом виявив єдиний учасник, то договір купівлі-продажу є укладеним з моменту, коли продавець частки отримав від нього письмове повідомлення про намір скористатися переважним правом на її придбання, а тому відмова укласти договір в майбутньому не повинна призводити до порушення прав цього учасника і необхідності їх захисту шляхом визнання договору укладеним. Якщо ж продавець не передає частку на виконання договору купівлі-продажу, оформленого шляхом обміну документами, то слід пред'являти позов про примусове виконання обов'язку в натурі, а не про визнання договору укладеним.

Підсумовуючи наведене, варто зробити висновок, що ст. 20 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» частково суперечить ч. 1 ст. 640 Цивільного кодексу України, а також ускладнює становище учасників товариства з

обмеженою відповідальністю, створюючи умови, коли учасник, який фактично уклав договір, змушений додатково звертатися до суду з вимогою про визнання цього договору укладеним. У зв'язку з цим відповідна норма потребує перегляду.

Література:

1. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top>
3. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань» від 15.05.2003 р. № 755-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#top>